

וְהִגַּדְתֶּם

מנחים את הסדר

**שאלות, משימות
סיפורים ועל דרך החיוך**

פיתוח וכתובה: מאיר אביטן - רשת דרכא

כולנו חכמים - שאלות וחיידים

- ציינו מאכלים הנמצאים בקערה.
- מה מסמלים מאכלים אלו?

1. שלוש מצות

- זכר למצות שאכלו אבותינו בצאתם ממצרים, המצה היא אוכל של עבדים המבטא עוני.
- על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ.
- שלוש המצות מסמלות את החברה היהודית - כהן, לוי, ישראל.

2. מרור (חסה או חזרת)

- זכר לעבודת הפרך והשעבוד המר של אבותינו במצרים.

3. זרוע (רגל קדמית של בהמה או כנפיים של עוף - צלויים)

- רמז לזרוע הנטויה שבה הוציאנו ה' ממצרים.
- זכר לנס שפסח ה' על בתי אבותינו במצרים.
- כנגד קורבן פסח שאכלו בני ישראל ביציאתם ממצרים.

4. חרוסת (עשויה ממיני פירות רבים)

- זכר לטיט שהיו מכינים אבותינו בשעבוד מצרים לצורך בניית לבנים.

5. כרפס (ירק כלשהו טבול במי מלח או בחומץ - סלרי, תפוח אדמה, עלי פטרוזיליה ועוד)

- לעורר את הילדים שישאלו מה נשתנה הלילה הזה.
- אם נקרא את המילה "כרפס" מהסוף להתחלה, יוצא "ס פרך" - רמז לכך ששישים ריבוא (שש-מאות אלף) יהודים עבדו במצרים בעבודת פרך.
- בני מלכים נוהגים לאכול מעט ירק בטרם הסעודה כדי לעורר התיאבון, ואנו ביום זה צריכים לנהוג כבני מלכים.

6. ביצה (מבושלת)

- זכר לקורבן החגיגה - כשהיה בית-המקדש קיים היו מביאים לירושלים עם קורבן הפסח גם קרבן חגיגה, ואותו אכלו לפני קורבן הפסח.

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- כמה כוסות יין שותים בליל הסדר? | ארבע כוסות
- ממנה מכינים יין? | גפן
- הנביא שלכבודו נמזג כוס יין חמישית? | אליהו
- טועם בכל בית מהיין? | אליהו
- את ליל הסדר פותחים ב...? | קדש
- **מדוע שותים ארבע כוסות בליל הסדר?** | כנגד "ארבע לשונות של גאולה"
 המבטאות את שלבי גאולת עם ישראל משעבוד מצרים והן מופיעות בתורה:
 "והוצאתי", "והצלתי", "וגאלתי", "ולקחתי".

להראות את עצמו - דרמה, פנטומימה ופעילות

- בקשו מן אחד האורחים להציג את הניבים הבאים (או הציגו בעצמכם), ומהאחרים לנחש את הניב.
- **נכנס יין יצא סוד:** אדם שתוי נוטה לגלות את צפונות לבו (מסכת סנהדרין, דף ל"ח)
  - **חומץ בן יין:** אדם שמעשיו רעים והוא בן למשפחה טובה (חומץ יין - חומץ שנוצר מיין שהתקלקל). (לשון חז"ל, מסכת בבא מציעא - דף פ"ג)
  - **יין ישמח לבב אנוש:** אמירה בשבחו של היין, שתיה מדודה ממנו יכולה לגרום לשמחה בלב אדם (תהילים ק"ד)

מגיד - סיפורים ושיחות

מסופר על רבי עקיבא איגר, שבלייל הסדר בביתו אחד האורחים מזג יין לכוסו, ובאמצע המזיגה נשפך היין על המפה הלבנה. ראה רבי עקיבא את פניו המבוישות של האורח, הסיט את השולחן, שפך את היין שבכוסו ואמר: השולחן הזה לא יציב?
 רבי עקיבא איגר, פוסק הלכה, גרמניה, המאה השמונה-עשרה

- כמה פעמים ננטלים את הידיים בליל הסדר? | פעמיים
- מדוע ננטלים ידיים פעמיים בליל הסדר? | לשם שינוי, כדי שהילדים ישאלו למה ננטלים פעמיים. נוגע לעניני טהרה ונטלים ידיים לפני שאוכלים דבר שטיבולו במשקה.
- "רַחֵץ בְּיַיִן כְּפִיו" - למה הכוונה? | עשה מעשה רע, וכעת עושה הכול כדי להתנער מכל חשד או אשמה.
- מי רחצה על היד היאור? | בת פרעה (בתיה)

מגיד - סיפורים ושיחות

כך סיפר רבי נחמן מברסלב:

פעם אחת התחברו יהודי ונוכרי יחד ונדדו ממקום למקום והיו מחזרים על הפתחים. לימד היהודי את הנוכרי שיעשה את עצמו כמו יהודי, ידבר באותה שפה של אותו המקום, והרי היהודים רחמנים הם, וירחמו על הנוכרי (שיחשבו שהוא יהודי) ואינם חוסכים צדקה לעני והכנסת אורחים.

כיוון שהגיעו לעיר אחת סמוך לפסח, התחיל היהודי להרגיל את הנוכרי בהלכות סדר פסח - עושים קידוש ומקיימים רחץ ואומרים הגדה, כדי שלא יהיה בור גמור כשישב בבית יהודי אורח לסדר. אלא שאותו יהודי שכח לספר לנוכרי שקודם הסעודה העיקרית אוכלים מרור.

וכיוון שבא הנוכרי אל הסדר רעב מכל היום, ציפה שייתנו לו לאכול מן הדברים הטובים שעליהם סיפר לו היהודי. אבל ראה שרוחצים ידיים, נותנים לו חתיכת כרפס במי מלח, ושאר דברים הנהוגים בסדר, ואחר כך קוראים את ההגדה. חיכה הנוכרי בקוצר רוח לזמן האוכל, ושמח שלפחות הגיעו לאכילת מצה. פתאום נתנו לו את המרור ונעשה לו מר בפיו. וכיוון שחשב שזוהי הסעודה, שרק זה מה שיאכלו, ברח מיד במפח נפש וחשב לעצמו: "יהודים אלו... אחרי כל הטקסים שלהם זה מה שהם נותנים לאכול!"

מאוחר יותר פגשו היהודי בפנים שמחות, שבע מאכילה ושיייה, ושאל אותו: "איך היה לך הסדר?" סיפר לו בכעס. אמר לו היהודי: "אוי, שוטה. אילו היית מחכה עוד מעט היית אוכל מכל טוב כמוני."

במשל שמספר ר' נחמן מברסלב, הנוכרי חסר הסבלנות בורח מליל הסדר מיד לאחר המרור, ולא נשאר כדי לאכול את הסעודה המשובחת בהמשך. ומכאן **הסבלנות עשויה להשתלם. מי שמצליח לסבול את ה"מרור", את המרירות והייסורים, זוכה אחר כך ל"שולחן עורך".**

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- **מדוע אוכלים כרפס?** | כדי לעורר את הילדים שישאלו מה נשתנה הלילה הזה.
- **מה הרמז במילה כרפס?** | כרפס הפוך = ס' פרך, הכוונה לשישים רבוא - 600,000 אלף איש עבדו בפרך.
- **מדוע טובלים את הכרפס במי מלח?** | זכר לדמעות שהיו זולגות מעיניהם של ישראל כשהיו עובדים קשה.
- **היכן מוזכרת המילה כרפס בתנ"ך (רמז מגילת אסתר) ומה פירושה שם?** | "חור כַּרְפָּס ותכלת... וארגמן" (מגילת אסתר א'), ופירושה בד משובח ועדין.

להראות את עצמו - דרמה, פנטומימה ופעילות

- בקשו מן אחד האורחים להציג את הניבים הבאים (או הציגו בעצמכם), ומהאחרים בקשו לנחש את הניבים.
- **מאכל מלכים:** מאכל עָרַב ביותר.
- **בן מלך:** נסיך.
- **כיד המלך:** בנדיבות, לא בקמצנות, ביד רחבה.

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- **מדוע אוכלים מצה בפסח?** | זכר למצות שאכלו אבותינו בצאתם ממצרים שנאפו מבצק שלא הספיק להחמיץ, המצה היא אוכל של עניים.
- **מדוע יש חורים במצה?** | בחיור! משום שאנו בני חורין, וכן למנוע החמצה של הקמח והמים.
- **מדוע חוצים את המצה לשניים?** | עניים היו אוכלים חצי לחם כי לא הייתה להם היכולת לקנות לחם שלם, וכן זכר לחציית הים עבור בני ישראל.
- **למה שמים שלוש מצות בקערה?** | מסמלות את החברה היהודית - כהן, לוי, ישראל וכן שתי מצות עבור המוציא לחם ומצה נוספת לאכילת מצה.
- **את המצה חילקנו לשניים. היכן מוזכר עוד המספר שתיים בהגדה?** | שתי פעמים נוטלים ידיים, שני לוחות הברית, הגדי שקנה אבא בתרי זוזים - שני זוזים.
- **את המצה חילקנו לשניים, היכן מוזכר חצי בהגדה?** | ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים.
- **מי רצה לחצות אדם לשניים?** | שלמה המלך
- **איזה שבט נחצה לשניים?** | יוסף - לאפרים ומנשה, וכן בחלוקת הארץ שבט מנשה נחצה לשניים

מגיד - סיפורים ושיחות

הרב עובדיה יוסף היה ידוע בפסיקתו המקלה, ויצא בחריפות נגד החומרות בפסח. פעם, באחת מדרשותיו, שאל אותו אחד המשתתפים: "יש לי בבית סבון ולא כתוב עליו 'כשר לפסח', מה עושים?" שאל אותו הרב עובדיה: "עיפרון, יש לך בבית?" "בוודאי", השיב השואל, "אז קח את העיפרון ותכתוב על הסבון 'כשר לפסח', השיב הרב..."

הרב עובדיה יוסף, גדול הפוסקים בדורות האחרונים, היה הרב הראשי במדינת ישראל,

את המגיד מתחילים באמירת "הָא לְחָמָא עֲנִיא", ויש קהילות שמתחילות: "בְּהִילּוּ יִצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם".

המגיד נפתח בקטע בשפה הארמית, שפת הדיבור שהייתה בארץ ישראל ובאזור לפני 2,000 שנה.

בפסקה זו ישנם שלושה קטעים, ובהם מסרים שונים:

בְּהִילּוּ יִצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם (פתיחה: בחיפזון יצאנו ממצרים).

א: הָא לְחָמָא עֲנִיא דִּי אֶכְלוּ אַבְהָתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם (זה לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים).

ב: כָּל דְּכָפִין יִיתִי וַיִּיכֹל כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וַיִּפְסַח (כל הרעב יבוא ויאכל וכל הצריך יבוא ויפסח).

ג: הַשְּׂתָא הַכָּא לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל: הַשְּׂתָא עֲבָדִי לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּנֵי חוֹרִין (השנה כאן, לשנה הבאה בארץ ישראל. השנה עבדים, לשנה הבאה בני חורין).

בפסקה השנייה, שבה אנו אומרים "כל דְּכָפִין יִיתִי וַיִּיכֹל", יש הנוהגים לפתוח את הדלת כסימן להזמנת האורחים לביתנו. בכל השנה עומד העני בפתח ומתבייש להיכנס, אבל הלילה אנו מזמינים אותו לביתנו.

בנוסף, בלילה זה אנו מתבקשים לפתוח את לבנו ואת בתינו ולהזמין אנשים נוספים: חיילים בודדים ואנשים שהם ללא משפחה הזקוקים לאווירת חג ומשפחה.

בליל הסדר אפילו העניים אוכלים כמו העשירים ביותר. כקהילה אנו דואגים שכולם בערב הזה, אפילו העניים ביותר, יוכלו להרגיש ערב אחד ממש כמו עשירים, וכך אנו פותחים את הסדר.

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- **את מי אנו מזמינים בתחילת ליל הסדר?** | את כל מי שאין לו מה לאכול, עניים
  - **מה הוא לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים?** | מצה
  - **סוג לחם המוזכר בקטע זה?** | בחיור! לחמנייה - הא לחמא עניא
  - **שלוש הפסקאות: הָא לְחָמָא עֲנִיא, כָּל דְּכָפִין יִיתִי וַיִּיכֹל, לְשָׁנָה הַבְּאָה מְצִינּוֹת**
- שלושה זמנים, מה הם?** | עבר, הווה, עתיד

מגיד - סיפורים ושיחות

ניתן להקריא את הסיפורים הבאים:

מי יודע מה אכלו אבותינו ביציאתם ממצרים?

דוד בן-גוריון, 1947

לפני כשלוש מאות שנה הפליגה לעולם החדש אונייה ושמה 'מייפלואאר'. היה זה מאורע גדול בתולדות אנגליה ואמריקה. אבל תאב אני לדעת, אם יש אנגלי אחד היודע בדיוק אימתי הפליגה אונייה זאת; וכמה אמריקאים יודעים זאת; היודעים הם כמה אנשים היו באותה אונייה; ומה היה טיבו של הלחם שאכלו בצאתם?

והנה, יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה לפני הפלגת 'מייפלואאר', יצאו היהודים ממצרים, וכל יהודי בעולם, ואף באמריקה וברוסיה הסובייטית, יודע בדיוק באיזה יום יצאו: בחמישה-עשר בניסן; וכולם יודעים בדיוק איזה לחם אכלו היהודים: מצות. ועד היום אוכלים היהודים בכל העולם כולו מצה זו בחמישה-עשר בניסן, באמריקה, ברוסיה ובארצות אחרות, ומספרים ביציאת מצרים ובצרות שבאו על היהודים מיום שיצאו לגולה. והם מסיימים בשני מאמרים: השתא עבדי, לשנה הבאה בני-חורין. השתא הכא, לשנה הבאה בירושלים, בציון, בארץ ישראל. כך טיבם של יהודים.

(מתוך נאום בפני ועדת החקירה האנגלית שדנה בהקמת מדינה יהודית, 1947)

"יציאת אתיופיה" - אבא מהרי

רבים מאנשי "ביתא ישראל" עזבו בשנת 1862 את כפריהם והלכו בכיוון צפון מזרח לכיוון ים סוף, במטרה להגיע לירושלים. בראש מסע זה עמד אדם בשם אבא מהרי. הניסיון וכישלונו ידועים היטב לבני העדה, במיוחד בקרב הזקנים, ונתפסים על ידם כהתגלמות השאיפה השורשית של "ביתא ישראל" לעלות לירושלים. המסע התקיים בימיו של המלך תיאודריוס (1855-1868). אחת העדויות מספרת: "כפי שהאל הוציא את עמו ישראל ממצרים ביד משה, כך יגאל את בניהם, ביתא-ישראל מתוך ארץ זו (אתיופיה), ויביאם אל ארץ כנען (ישראל) ושאבא מהרי הכהן הגדול יכה במטהו בים סוף ויעביר את העם ביבשה". בני העדה היו מוכנים ללכת אחריו, משום שהאמינו בו ובחלומותיו. הוא היה כמו נביא בשבילם. הוא חלם חלום ש"ביתא-ישראל" יגיעו לירושלים.

במהלך המסע החורפי הקשה מתו רבים מיהודי אתיופיה, אך למרות הכישלון בניסיון העלייה לארץ ישראל, הפך סיפורו של אבא מהרי לסמל לתשוקתם של יהודי אתיופיה לארץ ישראל וירושלים.

כולנו חכמים - שאלות וחיידים

- מה המספר המרכזי בחג הפסח? | ארבע כוסות / ארבע אימהות / ארבעה בנים / ארבע מכות.
- אותן שואלים ב"מה נשתנה"? | קושיות.
- מה הוא המרור ומה הוא מסמל? | חסה או חזרת, זכר לעבודת הפרך של אבותינו במצרים.
- קטע נוסף בהגדה שבו מוזכרת המילה "מסובין"? | "מעשה ברבי אליעזר... שהיו מסובין בבני ברק.
- את מה אנו מטבילין הלילה ובמה? | כרפס במי מלח או מיץ לימון / מרור בחרוסת.

מגיד - סיפורים ושיחות

- הילדים שואלים הרבה שאלות? על כל תשובה שאנו עונים להם הם שואלים "למה?" "מה נשתנה" הוא חלק מהתפיסה היהודית לשאול שאלות. יהודי ניגש לכל נושא בעולם בגישה ייחודית, ועל כל שאלה הוא עונה בשאלה נוספת.
- על דרך החיך מספרים שנוכרי אחד שאל יהודי: "למה יהודי תמיד עונה על שאלה בהצגת שאלה נוספת?" ענה לו היהודי: "למה לא?"
  - הפיזיקאי איזידור רבי, חתן פרס נובל לפיזיקה לשנת 1944, סיפר על חינוכו כך: "בכל פעם שחזרתי הביתה מהחדר, אמי לא שאלה אותי 'מה למדת?' אלא 'האם שאלת היום שאלה טובה?'"

על דרך החיך

כך נשמעה השיחה בין אמה של יונה הנביא ליונה לפני פסח: "זה סיפור יפה על הלווייתן, שסיפרת לי. עכשיו, איפה היית באמת בשלושה הימים האחרונים...?"

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- כמה שנים היינו עבדים במצרים? | 400 שנה / 210 שנה
- מה שמו של מלך מצרים ומה שמו של מי שהיה בתחילה נסיך מצרים? | פרעה / משה
- אילו ערים בנינו במצרים? | פיתום ורעמסס
- באיזה חודש יצאנו ממצרים? | בחודש האביב, החודש הראשון, חודש ניסן
- מה מספר בני ישראל היוצאים ממצרים? | שש מאות אלף איש, מגיל עשרים עד שישים. בתוספת הנשים הילדים והזקנים, אפשר להגיע לשלושה מיליון איש

מגיד - סיפורים ושיחות

נפוליאון הלך עם חייליו בלילה והסתובב בעיר. לפתע ראו אור קלוש בוקע מחלון אחד הבתים. נכנס וראה המון אנשים - מבוגרים וילדים - יושבים על הרצפה, בידיהם ספרים והם ממררים בבכי. שאל אותם נפוליאון למה הם בוכים. ענו לו: "ביתנו נשרף". תמה נפוליאון כיצד נשרף בית חשוב והוא לא שמע על כך, ענו לו: "הבית נשרף לפני 2,000 שנה..." התפעל נפוליאון וקרא: "עם שידוע כל כך טוב לזכור את העבר שלו, הרי הוא חי את ההווה שלו ועתידו מובטח לו!"

כולנו חכמים - שאלות וחיידים

- **ציינו את ארבעת הבנים** | חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול
- **ציינו עוד מקומות שבהם מוזכר המספר ארבע** | ארבע כוסות / ארבע אמהות / ארבעה בנים / ארבע מכות
- **זהו את הבן:**
- **שואל כדי לקנטר ולא כדי להשמיע תשובה** | רשע
- **דבריו פשוטים ולא חכמים** | תם
- **אין לי שאלות** | שאינו יודע לשאול
- **אינו טיפש** | חכם
- **מה שאלת החכם?** | **מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשָׁפְטִים...? הַחֶמֶךְ רוצה לדעת יותר, ומאחר שהוא מתעניין במיוחד במצוות החג עונים לו בלימוד הלכות פסח לעומק.**
- **מה שאלת הרשע?** | **מָה הָעֵבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם? מה העבודה הזאת? הוא מערער על הטקס ומזלזל ב"עבודה הזאת" או כופר ביציאת מצרים. הרשע למעשה אומר שהוא אינו חלק מן הציבור - "לכם" לעומת החכם שאומר "אתכם" - המרגיש חלק מן הציבור.**
- **מה שאלת התם?** | **מָה זֹאת? התם שואל שאלת תם, פשוטה וישירה - מה זאת? כלומר מה כל העניין של ליל הסדר? ולכן עונים לו תשובה בסיסית - עיקר יציאת מצרים.**
- **ושאינו יודע לשאול?** | **הוא אינו שואל, אולי אינו יודע לבטא את עצמו ואינו יודע לשאול? אולי הוא קטן? אולי הוא אדיש לסיפור של יציאת מצרים, ולכן אתה צריך לפתוח לבן הזה ולספר לו ביציאת מצרים - "אַתָּה פָּתַח לוֹ".**

מגיד - סיפורים ושיחות

כשהרב יוסף משאש קיבל עליו את הרבנות במרוקו, ראו אותו אנשי העיר משוחח ארוכות עם אחד מהאנשים שהקהילה החרימה אותו וכינתה אותו בשם רשע. הם ניגשו אל הרב והתריעו בפניו שהוטל חרם על האיש שאיתו הוא שוחח, אך הרב יוסף משאש השיב להם, "יודע אני גם יודע, ובשביל מי לדעתכם, באתי להיות רב?"

הרב **יוסף משאש**, דיין, פוסק ומנהיג רוחני, רבה הראשי של העיר חיפה ולשעבר רב העיר תלמסאן באלג'יריה ומכאנס במרוקו, 1892-1974

להראות את עצמו - דרמה, פנטומימה ופעילות

- בקשו מאחד המשתתפים להציג את ארבעת הבנים או את אחד הבנים.

מגיד - סיפורים ושיחות

ארבעה בנים מייצגים ארבעה טיפוסים שונים באוכלוסייה או ארבעה מצבים - תכונות של האדם. לפניכם תכונות שונות, נסו למצוא למי מארבעת הבנים הן מתאימות. הוסיפו תכונות נוספות.

חכם: חשיבה, הסקת מסקנות, חקירה.

רשע: רצון להרע, לגלוג, רכילות.

תם: תמימות, מאמין בקלות, נוטה לא לברר, מקבל את מה שנאמר לו.

שאינו יודע לשאול: ביישן, חושש, חושב לפני שהוא מדבר, אין לו כישורי תקשורת.

להראות את עצמו - דרמה, פנטומימה ופעילות

עשר המכות הן הזדמנות טובה לפעילות המוצגת על ידי הילדים. ניתן לבקש מכל משתתף להציג בפנטומימה או בדרך אחרת את אחת מעשר המכות. אפשרות נוספת היא להכין עזרים או חפצים הממחישים את עשר המכות, לדוגמה: **דם** - כוס עם תרכיז אדום או קטשופ. **צפרדע** - צפרדע מפלסטיק. **כינים** - מסרק כינים או שמפו נגד כינים. **ערוב** - חיות צעצוע. **שחין** - צמר גפן. **ברד** - קלקר. **ארבה** - חרגול מפלסטיק או תרסיס נגד ג'וקים. **חושך** - כיסוי עיניים. **בכורות** - שמות הבכורות היושבים מסביב לשולחן.

על דרך החיך

- שאלו את פרעה: איך היו המכות? ענה להם: "היו עשר!"
- רבי יהודה היה נותן בהם סימנים - דצ"ך, עד"ש, באח"ב. שאלתי את אחד מתלמידיי מדוע צריך סימנים? הוא ענה: מכות בלי סימנים, זה לא נחשב מכות!
- מדוע רבי יהודה נתן סימנים לעשר המכות? כי אפילו הוא היה רעב ורצה לקצר!

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

רמזים למכות:

- נורא מגרד לי (שתי מכות)! | כינים, שחין
- חברה, אני לא רואה שום דבר! | חושך
- אילו חיות מפחידות יש כאן! | ערוב
- אהרון, יש לך קצת מים בשבילי? | דם
- אמא, מה זה הרעש והקרקורים האלה מסביבך? | צפרדע
- אתה שומע את הרעש המזמזם? מה זה, רחפן? | ארבה
- אחותי הגדולה מרביצה לי וממש לא נחמדה אליי. | בכורות

להראות את עצמו - דרמה, פנטומימה ופעילות

תודה: עשו סבב של ברכות תודה, שבו כל משתתף בסעודה או מי שמעוניין מבקש להודות לאדם משמעותי בחייו.

שרים תודה: מוזמנים לשיר את השיר תודה, במילותיו של עוזי חיטמן:
"תודה על כל מה שבראת, תודה על מה שלי נתת, על אור עיניים,
חבר או שניים..."

מתנת תודה: מוזמנים להכין שי צנוע לדמות או לדמויות משמעותיות שפעלו למען הצלחת ליל הסדר ולצרף ברכה או כל רעיון אחר.

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- כמה פעמים רוחצים ידיים בלילה זה? | פעמיים
- כמה מצות יש בקערה? | שלוש
- האם אוכלים את המרור בהסבה? | לא
- במה טובלים את המרור? | חרוסת
- מה היא מצה שמורה? | מצה שנאפתה מחיטים ששמרו עליהן ממגע של מים משעת הקצירה.
- מה היא מצה רגילה? | מצה שנאפתה מחיטים ששמרו עליהן ממגע של מים משעת הטחינה.
- מה היא מצה עשירה? | מצה שלשו אותה בקמח רגיל אך לא במים כמצה רגילה, אלא בין או במי פירות.

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- מי עשה סנדוויץ' בהגדה? | הלל.
- מה עושים בשולחן עורך? | אוכלים את ארוחת החג כמו בני מלכים.
- מהו הסמל לקורבן הפסח בצלחת הסדר? | ביצה.
- מי הרבי שאירח את החכמים בליל הסדר ובאיזו עיר? | רבי עקיבא, בני ברק.
- בשולחן עורך מסתתר שם ספרו של פוסק הלכה. | "שולחן ערוך", ספר הלכה שכתב רבי יוסף קארו בצפת בשנת 1563.

על דרך החיור

- נער יהודי חגג בר מצווה בבית הכנסת, ולאחר העלייה נאספו האורחים לסעודה. לפני הסעודה נשא הנער דרשה בפני האורחים, וחלק מן האורחים התחילו לאכול מן המאכלים ולא הקשיבו לדרשה. רב בית הכנסת שראה את המעשה, אמר: "נראה לי שאתם מעדיפים 'שולחן ערוך' על ה'מגיד'."
- שני נכרים יוצאים מסעודת חג אצל היהודים. אומר האחד לחברו: "הצרה עם המאכלים היהודים היא שאחרי יומיים אתה שוב רעב..."

מגיד - סיפורים ושיחות

חכמים רצו להקפיד שהילדים יהיו נוכחים, ערים ומשתתפים בכל הסדר, שהרי עיקר המצווה הוא "והגדת לבנך". וכך מובא בתלמוד הבבלי: "תניא, רבי אליעזר אומר: חוטפין מצות בלילי פסחים, בשביל תינוקות שלא ישנו." מכאן התפתח מנהג האפיקומן: כאשר שוברים את המצה לשניים, מחביאים חלק אחד של המצה, הילדים חוטפים חלק זה ומחזירים בסוף הארוחה, לאחר שמבטיחים להם מתנות תמורת החזרת האפיקומן.

החבאת האפיקומן הייתה נהוגה בעדות רבות, אך "גניבתו" (חטיפתו) על ידי הילדים הייתה בעבר מקובלת רק אצל חלק מהקהילות. קהילות אחרות נהגו שאחד הילדים שומר על האפיקומן, ובקהילות אחרות נהגו שעורך הסדר מחפש את האפיקומן. קיימים עוד מנהגים שונים, ולכולם המטרה היא שהילדים יישארו ערניים לאורך כל הסדר ושותפים בלילה זה.

על דרך החיך

"מתארגנת תביעת ענק של ילדים שלא קיבלו מתנת האפיקומן."

להראות את עצמו - דרמה, פנטומימה ופעילות

ניתן לעשות הצגה או דרמה, וכאשר באים לפתוח הדלת נכנסת דמותו של אליהו הנביא.

כולנו חכמים - שאלות וחידודים

- מבשר הגאולה | אליהו הנביא
- כוס חמישית היא של ...? | אליהו הנביא
- לאליהו לא רק כוס, יש לו אלא גם ...? | כסא
- באילו אירועים או זמנים אליהו הנביא מוזמן או בא? | מוצאי שבת, ברית מילה
- היכן נמצאת מערת אליהו? | בצלע הר הכרמל
- אליהו היה תושב העיר? | גלעד
- את מי החייה אליהו? | את בן האלמנה
- אליהו היה נביא בתקופות של מלך ישראל בשם ...? | אחאב
- מה זה תיק"ו ואיך זה קשור לכוסו של אליהו? | תיקו הוא מונח תלמודי המורה על סיום דיון באי-הכרעה, יש שדרשו את המילה כראשי תיבות: "תשבי יתרץ קושיות ושאלות", לעתיד אליהו יבשר את הגאולה

על דרך החיור

אדם אחד נבדק במס ההכנסה על העלמות מס. המפקח שאל אותו, "איך בנית וילה כה מפוארת, כשהכנסתך כה נמוכה?" סיפר לו, "בחלומי נגלה אלי אליהו הנביא ואמר לי שיש מטמון בחצר ממש ליד ביתי, חפרתי במקום בו הצביע הנביא ומצאתי את המטמון. ואת בניית הווילה מימנתי בזהב שמצאתי." שאל המפקח, "זה סיפור יפה מאוד, אבל איך תוכל להוכיח את זה?" ענה לו: "הנה הווילה..."

כולנו חכמים - שאלות וחיידודים

- אילו שירים נוהגים לשורר לאחר נרצה? | אחד מיודע, חד גדיא, ויהי בחצי הלילה, אדיר במלוכה.
- כמה סימנים יש בסדר? | 15 סימנים.
- מי מוזכר פעם אחת בהגדה של פסח? | משה
- עשה לנו צרות בפורים ואכלו אותו ארבעים שנה במדבר? | המן
- מילה משותפת לאדום, לבן, יבש? | יין
- **איזו מילה לא מוזכרת בהגדה: משה, אהרון, המן, דוד, שלמה?** | שלמה
- שני בתי חולים שנזכרים בהגדה? | הדסה ושערי צדק
- מאיזה גיל בן אדם נעשה זקן? | שבעים - "הרי אני כבן שבעים"
- סימן שהגיע ממגילת אסתר ונמצא בקערה | כרפס

על דרך החיך

- אומרים שלבני ישראל לא היה זמן לחכות כדי שהבצק יתפח, אבל לעשות בו 139 חורים במזלג היה להם זמן?!
- נחשו, מה אמר פרעה למשה אחרי המכות? היה עשר!!!
- איזו עיר סוגרים בפסח? בית לחם.
- מה אמר משה לים סוף כשעמד לידו? "אני אקרע אותך".

